

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. אפילו בין מיתה לקבורה לא משבעינן לה.....1
- ב. לכרנא ולמוזני ולקבורה מזבנינן בלא אכרוזתא.....2
- ג. בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין דנקי נדר בנכסי הוא אינו יכול להשביעה ... מנכסיא אילין ... הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה.....2
- ד. הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה ... כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה.....3
- ה. עד אחד מעידה שהיא פרועה כיצד ... ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה.....4
- ו. מנכסים משועבדים כיצד מכר נכסיו לאחרים והיא נפרעת מן הלוקחות לא תפרע אלא בשבועה.....4
- ז. מנכסי יתומים ... ושלא בפניו כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו אינה נפרעת אלא בשבועה.....5
- ח. הודאה במקצת הטענה וכל המודה במקצת הטענה ישבע.....6
- ט. אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות.....6
- י. מדרבנן דפרע דייק דמיפרע לא דייק ורמו רבנן שבועה עלה כי היכי דתידוק.....8
- יא. כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין ואלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה והנוני על פנקסו והפוגם שטרו שלא בעדים.....9
- יב. פוחתת כתובתה ... תפרע שלא בשבועה ... באומרת אמנה היתה לי ביני לבינו . 11
- יג. שבועה דאורייתא דכתיב לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל המאט ... אבל קם הוא לשבועה ... כל מקום שהשנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה.....12

דף פז.

א. אפילו בין מיתה לקבורה לא משבעינן לה

כמו שהתבאר לעיל דף פז: אין משביעין את האלמנה על מה שמכרה בין מיתתה בעלה לקבורתו לצורך הקבורה, ואין משביעין אותה אפילו ע"י גלגול אפילו לא פטרה בעלה משבועה, וזה משום תקנת המת, שאם היו משביעין אותה על זה שמא היתה מתעצלת במכירה ויבא המת לידי ניזול.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ב. לכרגא ולמזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא

אלו הדברים שאינם צריכים הכרזה למכירתם:

מי שהלך¹ למדינת הים ובאת אשתו לבית דין ותובעת מזונות, שיתבאר להלן דף קו. בעזה"ת אם מכרה לעצמה למזונותיה מכרה קיים, ואינה צריכה הכרזה, ולא שבועה, על מה שהוציאה².

וכן הקילו חכמים³ באלמנה שבאת לבית דין לתבוע מזונות, שתוכל למכור מנכסי בעלה למזונות ואינה צריכה הכרזה ולא בית דין מומחים, משום שהיתה צריכה טורח וזמן רב לעשות כל אלה ובין כך ובין כך תמות היא ברעב, לכך הקילו לה חכמים, מכל מקום צריכה שלשה אנשים נאמנים הבקיאם בשומא אפילו הם הדיוטות ואין בהם אלא אפילו חד דגמיר, שזה דבר נקל הוא למצוא, והם ימכרו בלא הכרזה.

וכן בעת⁴ שימכרו קרקע לצורך קבורה או למזון וכסות האשה והבנות או ליתן מנת המלך, כל אלו אינם צריכים הכרזה ואין האלמנה⁵ והבנות נשבעות, לפי שהדבר נחוץ ולא יוכלו להמתין. וכן אפילו למי שמלוה לצורך אחד מדברים אלו, כשמוכרים לפורען מוכרין בלא הכרזה, ואינן משהין אותה עד שיכריזו שלשים יום, כדי שלא תנעול דלת בפני גומלי חסדים המלויים לכך.

ג. בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין דנקי נדר בנכסי הוא אינו יכול להשביעה ... מנכסיא אילין ... הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ע ה

² אך לשאר דברים תלוי בתביעת בעלה כשיבוא עי"ש בח"מ וב"ש

³ שו"ע ונו"כ שם צג כה

⁴ שו"ע ונו"כ שם קד ג, קט ג, קיב ו

⁵ עיין ב"ש קיב טו וביאור הגר"א שם טז

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כתב או אמר⁶ הבעל לאשתו דלא נדר דלא שבועה, אפילו אמר מנכסי אילין
הוי כאילו כתב לה שבועה אין לי עליך, והוא אינו יכול להשביעה אבל
היורשים יכולים להשביעה⁷, אא"כ פטרה בפירוש⁸ מהיורשים⁹.

ד. הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה ... כיצד היתה

כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא

אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה

גרושה הבאה לתבוע כתובתה אינה חייבת שבועה אלא אם טוען הבעל
שקיבלה כבר כמו שהתבאר לעיל דף פו: אולם פעמים שמשביעין אפילו
גרושה¹⁰ אפילו לא יטעון הבעל תשבעי לי שלא פרעתיך, כגון פוגמת
כתובתה או עד מעידה שהיא פרועה, וכן כשגובה מנכסים משועבדים
והנפרעת שלא בפניו.

פוגמת כתובתה כיצד, כגון שהיתה כתובתה אלף זוז והוא אומר קבלת כל
כתובתיך והיא אומרת לא קבלתי אלא כך וכך, אפילו יש לה עדים כמה
קבלה, שמסתבר לומר שלא פרע היתרה בלא עדים, ואפילו דקדקה מה
שנטלה אפילו בחצי פרוטה, שהיה אפשר לומר כיון דדקדקה בודאי אומרת
אמת, גם אם אין הבעל אומר תשבעי לי שלא פרעתיך את היתרה, בכל
זאת אנו טוענים לה שמא קיבלה היתרה¹¹, ולא תיפרע אלא בשבועה¹².

וכן הדין בפוגם שטרן, שהיה לו שטר בסך אלף זוז והלוה טוען פרעתי כולו
והמלוה טוען שלא נפרע אלא מקצתו, אין הלוה חייב לפרוע אלא כשישבע

⁶ שו"ע ונו"כ שם צח ו

⁷ שיטת הרי"ף שאמרינן דכוונתו היה דהיא פטורה ממנו ולא מיורשיו כיון שהוא תקנות חז"ל הבא ליפרע
מנכסי יתומים וכו' מסתמא לא פטרה משבועה זו אף על גב לכמה אמוראים מהני סתם פטורים קי"ל הלכת'
כאבא שאול. ב"ש שם יג

⁸ ולשיטת הרא"ש שבועה שלא התפיסה בעלה ולא לקחה בעצמה אינה נפטרת אפילו פטרה משבועת
היורשים. ב"ש שם

⁹ ולשיטת ר"ח כשפותר סתם אמרי' דפטרה רק משבועת אפטרופוס ושבועת פגמה אבל משבועות יתומים
לא פטרה ואז צריכה לישבע גם על אפטרופוס גם על מה שפגמה מחמת גלגול והיינו מ"ש אבא שאול מה
אעשה שהרי אמרו חז"ל הבא ליפרע מיתומים צריך שבועה א"כ לא מהני הפטורים שהרי יכולים לגלגל עליה
שאר שבועות, לפ"ז מוכח דס"ל אפילו פטורים בפירוש יכולים היתומים לגלגל. ב"ש שם

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם צו ז

¹¹ ח"מ שם כג

¹² אולם אם אין הבעל טוען אין משביעים בטענת שמא. ח"מ שם כג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

המלוה שבועת המשנה¹³, ואם יש בשטר נאמנות נוטל בלא שבועה, ויש אומרים שאם הוא תוך זמנו נפרע בלא שבועה¹⁴.

אם כתוב הפרעון בתוך השטר בין השיטין אינו חשוב כפוגם שטרו לחייבו שבועה¹⁵.

היה הפרעון כתוב בתוך השטר על מקום הגרר והלוה טוען שפרע יותר אלא שהמלוה מחק וכתב סכום פחות, אם הכתב הוא כת"י של הלוה אינו נאמן.

ה. עד אחד מעידה שהיא פרועה כיצד ... ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה

וכן כשעד¹⁶ אחד מעיד שהיא פרועה, כגון שכופרת בכל ואומרת לא נפרעתי כלום, ועד אחד מעיד שהיא פרועה¹⁷, לא תפרע אלא בשבועה נגד העד.

וכן כשעד אחד מעיד על שטר הלואה שהוא פרוע לא יפרע אלא בשבועה¹⁸, ואם הוא תוך זמנו נפרע בלא שבועה.

ו. מנכסים משועבדים כיצד מכר נכסיו לאחרים והיא נפרעת מן הלקוחות לא תפרע אלא בשבועה

וכן הדין¹⁹ אם היא טורפת כתובתה מלקוחות אינה טורפת מהם אלא בשבועה, והוא הדין כל מלוה הטורף מן הלקוחות אינו גובה בלא שבועה²⁰.

¹³ שו"ע ונו"כ חו"מ פד א שאע"פ שפרעון המקצת היה בעדים או בשובר, לא אמרינן שאם פרע יותר היה ג"כ פורע בעדים או בשובר, וע"י עוד בשו"ע ונו"כ שם, וכתב בשו"ע שם סוף סעיף ה שאם מת המלוה ולא נשבע אין היורשים יכולים לגבות, שאין אדם מוריש שבועה לבניו, וע"י סמ"ע וש"ך שם.

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ב, דחזקת דאין אדם פורע תוך זמנו מסייע למלוה, והאחרונים הביאו בשם המ"מ שמפקפק ע"י, שהרי איתרע חזקה זו בהודאתו שפרע מקצת, וע"י קצוה"ח שם סק"א, וע"י נחל יצחק.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם ג

¹⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם ח

¹⁷ עכ"מ פי"ז מאישות הי"ז שכ' דוקא כשמוען ברי ועמלמ"ל פ"ה משאלה שחולק ע"י ולפענ"ד דברי הכ"מ נכונים דכל שיש שטר א"י להשביע מספק ע"י ע"א ועש"ך חו"מ סי' פ"ד ס"ק ז' ועשו"ת תשב"ץ ח"ב סי' י"ט וע' לקמן בסימן קט"ו בח"מ ס"ק למ"ד ובב"ש ס"ק ל"ד. שי למורה שם ח

¹⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ שם ה

¹⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם ט

²⁰ וטעמא משום דאי הוה גובה מן המלוה נופיה והוה מעין ליה אשתבע לי דלא פרעתיך דינא הוה דמשביעין ליה, ואי לא מעין לא מענינן ליה הואיל ונקט שטרא כמבואר בלבוש עיר שושן, אבל בשביל לקוחות אנן מענינן, דילמא אי הוית גבה מן הלוה הוה מעין לך אשתבע לי דלא פרעתיך ובעית אישתכועי אם אין לך נאמנות בשטר, השתא אנן מענינן דפתח פיך לאלם הוא. לבוש שם

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ומשביעין אותו²¹ שלא נפרע חוב זה, וכולל בשבועתו שאין זה שטר אמנה²², ולא מחלו ולא מכרו לאחר²³, ואחר כך מורידים אותו לנכסי הלוקח בשומא שלו. ואם הוא תוך הזמן, טורף בלא שבועה²⁴.

ז. מנכסי יתומים ... ושלא בפניו כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו אינה נפרעת אלא בשבועה

וכן אם²⁵ היא נפרעת עיקר כתובתה ותוספת מנכסי היתומים שנפלו להם בירושה, או נפרעת שלא בפניו כגון שגירש והלך לו, ובאה לבית דין לגבות כתובתה מנכסיו, שמגבין אותה אפילו שלא בפניו, אינה גובה אלא בשבועה²⁶. והוא שיהיה הבעל במקום רחוק שיש טורח להודיעו, אבל אם הוא במקום קרוב להודיעו מודיעין אותו. וכמה קרוב, כדי שילך השליח ויחזור תוך שלשים יום, מודיעין אותו ואם לא יבא ישביעה ותטול כתובתה, והאשה נותנת שכר השליח ומוספת על כתובתה.

וכן הבא²⁷ ליפרע חוב מנכסי יתומים אפילו גדולים²⁸ שנפלו להם בירושה, במקום בו יכול להפרע, צריך לישבע²⁹ שלא פרעהו³⁰.

²¹ שו"ע ונו"כ חו"מ צח יט

²² שו"ע ונו"כ חו"מ קיד ד דוקא כשצריך לישבע עיקר השבועה דאינו פרוע בו, תיקנו חז"ל לכלול גם כן שבועה זו אגב אותן שבועות, אבל אם נתברר שלא פרע לו, אינו צריך לישבע בשביל זה לחוד שלא אמנה הוא, סמ"ע שם יג

²³ ש"ך שם ג שזה רק מצד גלגול ולא מעיקר שבועת המשנה ולכן בתוך זמנו שאין צד פירעון שאין אדם פורע תוך זמנו אין ממה לגלג עליו שבועות אלו.

²⁴ זהו דוקא להרמב"ם [פ"ד ממלוה ה"א], אבל לרב האי [הובא ברמב"ן ב"ב ה' ע"א] והרא"ש [ב"ב פ"א סי' ט'] צריך שבועה. סמ"ע שם יד

²⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם א

²⁶ אף על גב דקי"ל חוקה אין אדם פורע תוך זמנו מ"מ אשה דאית לה כתובה מתקנת חז"ל חיישינן טפי שמא התפיש לה צררי כ"כ תוספ' פ' השולח וריש ב"ב והרא"ש שם וא"ל א"כ למה תגבה בשבוע' מ"ש ממוזן בנותיו דאית להו מתקנת חז"ל ואין טורפין מן הלוקחות אפי' בשבועה והתם ג"כ החשש משום צררי תירצו תוס' משום בבנותיו יש חשש יותר משום דניחא ליה בהרווחה דירדהו יותר. ב"ש שם א

²⁷ שו"ע ונו"כ חו"מ קח ג, יז

²⁸ בני דרכים אלו אם מת הלוח בתוך זמנו או שהודה בשעת מיתה או שמת בשמתא, שם גובין מהן אף בלא שבועה. סמ"ע נב

²⁹ והסמ"ע (סקמ"ו) נתן טעם דהואיל ואילו היה חי והיה טוען השבע לי היה צריך שבועה א"כ במותו טענינן כן ליורשים. אך בתוס' שבועות דף מ"א (ע"א) ד"ה וכי מה וכו' משמע דלא משום זה דהא בנאמנות סתם מ"מ צריך לישבע, אלא דתקנה בפני עצמה היא. אורים שם יא

³⁰ אף שמצא הבעל חוב ביד הלוח אחר מיתתו אותן ממלמלין שנתן ללוח, מ"מ אינו גובה בלא שבועה, כ"כ הראב"ד ר' יונה. סמ"ע שם טו

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

דף פז:

ח. הודאה במקצת הטענה וכל המודה במקצת הטענה ישבע

מדכתיב בתורה בפרשת שומר הנם (שמות כב פסוק ו, ח, י) פי יתן איש אל רעהו פסוף או כלים לשומר וגו' על כל אבדה אשר יאמר פי הוא זה וגו' וכתוב בפרשה שניה שבעת ה' תהיה בין שניהם וגו', דרשו רבותינו ז"ל שבעת ה' תהיה בין שניהם הולך גם כן למעלה על פסוק אשר יאמר כי הוא זה, ואמרו שאין חייבין שבועה מן התורה אלא כשמודה במקצת הטענה וכופר במקצתה, שכן משמעות פירוש הפסוק של אשר יאמר כי הוא זה, כלומר אשר יאמר הנטען כי דבר זה הוא מקצת ממה שנתת לי לשומר והמותר נגנב ממני והוא שומר הנם עליו, נשבע שלא פשע באותו מקצת שאומר שנגנב ממנו ונפטר, והוא הדין לכל טענות ותביעות שטוענין ממנו והוא מודה מקצת שהייב שבועה מן התורה.

לפיכך התובע³¹ מהבירו ממון או חפץ שהיה יכול להחזיק בו בטענת לא היו דברים מעולם או החזרתיו לך או לקוח הוא בידי, אם הוא מודה מקצת ועל השאר טוען טענות אלו חייב שבועה מן התורה.

ודוקא במודה מקצת, מחייבין ליה שבועה מן התורה מפסוק כי הוא זה, אבל כופר בכל ואין עד אחד מכחישו לא חייבתו התורה שבועה בין במלוה בין בפקדון, ומכל מקום חז"ל חשו לרשיעי המצויים בכל דור ולא ינשו דלא מעלי, והסיתו הדיונים להשביע כל הנתבעים הכופרים בכל, והיא שקראוה "שבועת היסת" על שם הסתתם שהסיתו הדיונים להשביע הנתבע הכופר בכל.

ט. אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות

מדכתיב³² (שם) פי יתן איש אל רעהו פסוף או כלים לשומר וגו', על פי קבלתינו שבשלוש עשרה מדות התורה נדרשת בהן קל וחומר כו' מכלל ופרט כו', דרשינן גם כן בפסוק זה כלל ופרט וכלל, כי יתן איש אל רעהו כלל, כסף או כלים פרט, לשומר חזר וכלל, וכבר ידעת דכללא בתרא לרבות אתא ולא כל מילי אלא דבר שהוא כעין הפרט, ואמרו רז"ל כאן בכלל ופרט וכלל דהכא, מה הפרט מפורש כסף או כלים שהוא דבר המיטלטל וגופו

³¹ שו"ע ונו"כ הו"מ פז א

³² שו"ע ונו"כ שם צה א ובלסו"ש וסמ"ע שם א

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ממון ואמרה תורה לישבע עליהן, אף כל דבר המיטלטל וגופו ממון נשבעין עליו, יצאו קרקעות אף על פי שגופן ממון אינן מטלטלין, ויצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, ואין נשבעין על טענות של קרקעות.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

י. מדרבנן דפרע דייק דמיפרע לא דייק ורמו רבנן שבועה עלה כי היכי דתידוק

למרות שנתבאר שאין נשבעין על הקרקעות אבל שבועת היסת, והוא הדין כל שבועות דרבנן³³ נשבעין אפילו על דברים אלו. וכן ע"י גלגול נשבעין עליהם.

והשבועות³⁴ שהוזכרו לעיל בפוגמת כתובתה או עד מעידה שהיא פרועה, וכן כשגובה מנכסים משועבדים והנפרעת שלא בפניו וכן ביחס לבעל חוב. נקראים שבועת המשנה והם שבועות הם דרבנן, ואפילו שבועה דעד אחד מעידה שהיא פרועה אף על פי שהיא נשבעת להכחיש העד אין זה שבועה דאורייתא, שכל הנשבעין שבתורה כנגד עד אחד נשבעין ונפטרים, והיא נשבעת ונוטלת, לפיכך אינה חשובה שבועה דאורייתא.

אולם למרות שהם שבועות דרבנן ושבועה דרבנן אינה עריכה בנקיטת חפץ, כאן החמירו עליה שתשבע בנקיטת חפץ כמו בשבועה דאורייתא להפיש דעתו של בעל. ומכל מקום יש חילוק בין שבועה זו לשבועה דאורייתא, ששבועה דאורייתא אי תפש ולא רצה לישבע מוציאים ממנו, וכאן לא תקנו שבועה אלא כשעדיין לא תפשה ובאה לב"ד לגבות, אבל אם קדמה ותפשה מעות³⁵, ואמרה איני נשבעת ואיני מחזירה כיון ששלי לקחתי, אין מוציאים ממנה כיון שהיא דרבנן.

וכן הדין בכל זה גם בבעל במלוה שבא לגבות כזכור.

³³ דהיינו שבועת המשנה, כגון שבועת השותפין או שבועת הנשבע ונוטל, ג"כ נשבעין עליהן כל חד לפי דינו, סמ"ע שם ז, ש"ך שם ה

³⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צו יא

³⁵ וזה דוקא כשתפשה מעות אין מוציאים ממנה, כיון שגם כשתישבע על כרחם יניחום בידה להגבותה בכתובתה, לפיכך לא מפקינן מינה. ונראה לי שמחרימין עליה כדין הבא להוציא מספק, אבל אם תפשה משלמלין כיון דגופייהו לא מקנו לה, שהרי יכולין לסלקה במעות, מפקינן מינה והדר הויא כאילו לא תפשה ולא גביא אלא בשבועה. ושבועה זו גם אפוכי לא מפכינן, אף על גב דקיימא לן דשבועה דרבנן מפכינן, הני מילי כשהנתבע יש לו לישבע ולפטר אז יכול להפכה ולומר לתובע אין לך אצלי כלום או השבע וטול או תלך לך, אבל הכא האשה היא התובעת ויש לה לישבע וליטול, ואם תרצה להפכה על הנתבע ולומר השבע והפטר, יכול לומר לה את יש לך ליטול או השבע וטול או תלך לך.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יא. כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין ואלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה וחנוני על פנקסו והפוגם שטרו שלא בעדים

כל הנשבעין³⁶ שבתורה נשבעין ולא משלמין אלא נשבעין להפטר³⁷, אבל חכמים תקנו בקצת תביעות שיהיו נשבעין ונוטלין כמו שיתבאר טעמא בכל אחד, ואלו הן, השכיר, והנגזל, והנחבל, והחנוני על פנקסו, ושכנגדו חשוד על השבועה.

השכיר כיצד³⁸, – שעושה מלאכה אצל בעל הבית ובא ותבע שכרו, ואמר לו בעל הבית פרעתוך והשכיר אומר לא פרעתני, בין אם יאמר לו בעל הבית פרעתוך כל שכרך בין אם יאמר פרעתי קצתו וקצתו עודני חייב לך, נשבע השכיר בעין של תורה בנקיטת חפץ מפני שהיא שבועת המשנה ונוטל.

הנגזל כיצד³⁹, – כגון שראו עדים שנכנס לבית חבירו שלא ברשות למשכנו שזה חשוב כגזול, כיון שנכנס שלא ברשות ואמר דלמשכנו נכנס דשוב לא יוכל לטעון לקוח הוא בידי שהרי נכנס למשכנו⁴⁰, וכשנכנס ראו שלא היה לו כלום תחת כנפיו וכשיצא ראוהו שהיה לו כלים תחת כנפיו ואינם יודעים מזה הם, ובעל הבית תובעו תן לי כך וכך שגזלתני, בין אם יאמר הגזול כן נכנסתי למשכנך אבל לא נטלתי כלום והכלים שהוצאתי תחת כנפי שלי הם, ובין אם יאמר מעולם לא נכנסתי לביתך כדי ליטול ממך כלום, ובין אם

³⁶ שו"ע ונו"כ הו"מ פט א

³⁷ ג' שבועות מצינו שחייבה התורה לג' ענינים. הא', למודה מקצת, הב', כנגד עד אחד שמעיד נגדו, הג', שבועת שומריין. ובשלתן הנתבע נשבע להתובע ונפטר, כדכתיב בפרשת שומריין [שמות כ"ב י'] ולקח בעליו ולא ישלם, ופרשינן ליה [ב"ק ק"ו ע"א] דהתובע ילקח ויקבל השבועה מהנתבע ותו לא יצטרך הנתבע לשלם כיון שנשבע, וזהו שאמר נשבעין ולא משלמין. וזולת ג' מיני שבועות הנ"ל לא מצינו שבועה שחייבה התורה, אלא שחכמי המשנה תיקנו בקצת ענינים שבועה, ותקנתן היתה שישבע התובע ויטול, והן השכיר והנגזל כו', ומטעם שיתבאר בכל אחד מהן כל אחד במקומו. סמ"ע שם א

³⁸ שו"ע ונו"כ שם ב, הטעם מבואר בגמרא [שבועות מ"ה ע"א] משום דעל הרוב הבעל הבית טרוד בפועליו, ואמרינן דמכח טרדא סבור שפרע לזה, ולא פרע לו אלא לחבירו, ומשום הכי האמינוהו לשכיר לישבע וליטול, ותו לא חילקו, ואפילו אינו טרוד בפועליו נמי האמינו לשכיר לישבע וליטול. סמ"ע שם ג

³⁹ שו"ע ונו"כ שם צ א. לנגזל תקנו גם כן הו"ל [שבועות מד ע"ב] שישבע ויטול, דקנס הוא שקנסו לנגזל והוא שהוחזק גזול בעדים. ש"ך שם א

⁴⁰ לאפוקי אם הרשהו בעל הבית שילך לביתו ויטול כלים למשכן בעד חובו. גם מצינו שמותר למשכן ברשות חכמים אפילו בעל כרחו של בעל הבית, כגון שחייב לו בעד שכירות גופו או בהמתו וכליו. סמ"ע שם א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יאמר לא נטלתי אלא כלי זה ובעל הבית אומר נטלת עוד אחרים, נשבע הבעל הבית בנקיטת חפץ ונוטל.

הנחבל כיצד⁴¹ – כגון שראוהו עדים שנכנס תחת ידו של חבירו שלם ויצא חבול ויש קטטה ביניהם⁴² ולא ראו בשעה שחבל בו, וזה אומר חבל בי וזה אומר לא חבלתי בו, הרי זה נשבע בנקיטת חפץ ונוטל. ואם יש הוכחה שזה חבלו כגון שהיתה החבלה במקום שאי אפשר לזה לחבול בעצמו, כגון שהיתה בין כתיפיו וכיוצא בזה, וגם לא היה שם אחר עמו שניחוש שזה אמר לו לחבול בו כדי שיתרעם בבי"ד על זה, הרי זה נוטל בלא שבועה.

חנוני על פנקסו כיצד⁴³, – לחנוני גם כן שישבע על פנקסו ויטול, משום שהוא צורך מאד לבעלי בתים ולפועלים שיקיף להם החנוני לכשיצטרכו לו, וגם לחנוני התקנה היא תועלת לו שהוא אי אפשר לו למכור חנותו בלא הקפה, ואם לא תקנו להם תקנה זו ברוב לא היו מקיפין מן החנות. כיצד, בעל הבית שאמר לחנוני תן לפועלים מן החנות בעד סלע ואני פורע, והוא מודה שאמר לו כן או שיש עדים בדבר, והחנוני בא ואומר כבר נתתי להם והפועלים אומרים לא קבלנו ממנו כלום, שניהן נשבעין בנקיטת חפץ כעין של תורה ונוטלין מבעל הבית.

ושכנגדו חשוד כיצד, – החשוד⁴⁴ על השבועה אין משביעין אותו שום שבועה, שהתורה פסלתו בפסוק (שמות כג פסוק א) אַל תִּשֶׁת יָדְךָ עִם רֵשָׁע לְהִיטֵי עַד חָמָס, דהא לא נקרא חשוד אלא כשנשבע פעם אחת לשקר, וכיון דנשבע לשקר הרי הוא רשע והתורה פסלה רשע להיות עד, משום שעריכין להשביעו שלא יעיד שקר כדכתיב [ויקרא ה, א] ושמע קול אלה וגו', וכיון שהוא רשע לא יחוש לשבועת קול אלה ויעיד שקר, לפיכך אין משביעין אותו לא שבועת התורה מן התורה ולא שבועה של דבריהם מדבריהם, ואפילו אם אומר התובע אני אקבל שבועתו אף על פי שהוא חשוד, אין שומעין לו כיון שהתורה פסלתו.

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם מז

⁴² אורים שם מה שאם לאו לא מוכחא מיילתא שזה חבל בו

⁴³ שו"ע ונו"כ שם צא א

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם צב א ז

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וכיון שהחשוד על השבועה פסול לשבועה מן התורה, אם יש לו דין עם אחד ונתחייב החשוד שבועה דאורייתא, כיון דמדינא היה לנו לדון לחשוד⁴⁵ מתוך שאינו יכול לישבע משלם אפילו בלא שבועה יקפצו הרבה תובעים על החשוד ויפקיעו ממנו כל ממונו וירבו מתוך זה הרבה מחלוקת בישראל, ותקנו שאם נתחייב החשוד שבועה דאורייתא אותו שכנגדו לא יטול בלא שבועה כדינו אלא ישבע בנקיטת הפיץ ויטול, שאז לא יקפצו כל כך עליהם התובעים כשיראו שיצטרכו לישבע דחמירא עליהו איסורא דחומר שבועה.

יב. פוחתת כתובתה ... תפרע שלא בשבועה ... באומרת אמנה היתה לי ביני לבינו

הפוחתת⁴⁶ כתובתה אינה צריכה שבועה, כיצד, כגון שהוציאה כתובתה וכתוב בה שהיא אלף זוז, וטוען הבעל שהיא נפרעת, והיא אומרת לא נפרעתי כלום אבל אין לי עליך אלא ה' מאות זוז כי אמנה היתה ביני ובינך שנתחייבת לי בקנין אלף זוז והאמנת בי שלא אתבע ממך אלא ה' מאות זוז, נוטלת בלא שבועה⁴⁷.

ודוקא באומרת אמנה היתה ביני ובינך, אבל אם אינה אומרת אמנה היתה ביני לבינך אלא שאומרת כתובתי לא היתה אלא חמש מאות, ושטר זה שלא כדין נכתב או בטעות או מזוייף וכי האי גוונא, הרי שטר זה על פי הודאת עצמה כחתיכת נייר בעלמא הוא ואפילו חמש מאות אינה נוטלת,⁴⁸ שבמה תגבה שהרי אין לה שטר כתובה, ונשבע הבעל היסת ונפטר.

וכן בעל חוב⁴⁹ הפוחת שטרו נפרע שלא בשבועה, כיצד, היה שטרו אלף זוז וטוען הלזה פרעתיך כולו, והמלוה אומר לא נתפרעתי כלום אבל אינך חייב

⁴⁵ סמ"ע שם כא

⁴⁶ שו"ע ונו"ב אבהע"ז צו יד

⁴⁷ דלא דמיא לפוגמת כתובתה דלעיל שצריכה לישבע, דהתם היא עצמה מודה דשיעבוד שטר זה הוחלש ממה שהיה מתחלה, שהאמת הוא שהיתה כתובתה אלף זוז מתחלה אלא שהיא מודה שקבלה קצת, הרי זה דומה קצת למודה מקצת לכך הטילו עליה שבועה, אבל הכא שהיא אומרת דכח השטר בחזקו הראשונה ככחו אז כחו עתה, אלא שאומרת שהוא אמנה בידה ומודה שאין הכתובה כל כך כמו שכתוב בה, תבא עליה ברכה ונאמנת בלא שבועה דמשיב אבידה היא.

⁴⁸ ולא אמרי' דנאמנ' במינו דה"ל לומר אמנה היה ביני לבינך דהא שטר זה חספא בעלמ' הוא והוי מינו להוציא תוס' מיהו במקום שאין כותבין כתובה אף שכתובה זו חספא היא מ"מ נובאת מחמת תנאי ב"ד. ב"ש שם כח

⁴⁹ שו"ע ונו"ב חו"מ פד ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

לי אלא ת"ק כי לא הלוייתך אלא ת"ק ומה שנכתב אלף אמנה היה בינינו⁵⁰, הרי זה כמשיב אבידה, ואף על פי שאין כתוב בשטר נאמנות נפרע שלא בשבועה אלא אם כן יאמר הלוח השבע לי.

טען המלוה לא נפרעתי כלום אבל לא הלוייתך אלא ת"ק והעדים טעו וכתבו אלף זוז, הרי זה מודה שהעדים מעידים שקר והשטר נייר בעלמא הוא והחוב כמלוה על פה ונשבע הלוח היסת ונפטר, ולא אמרינן להימנינן למלוה במיגו דאי בעי אמר אלף זוז, דכיון שהשטר חספא בעלמא הוא הוה ליה מיגו להוציא⁵¹, ומיגו להוציא לא אמרינן.

יג. שבועה דאורייתא דכתיב לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת ... אבל קם הוא לשבועה ... כל מקום שהשנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה

התובע⁵² מחבירו ממון או חפץ שהיה יכול להחזיק בו בטענת לא היו דברים מעולם או החזרתיו לך או לקוח הוא בידו, אם כופר בכל ועד אחד מכחישו חייב שבועה מן התורה, ואפילו אין התובע בעצמו יודע שחייב לו אלא ע"פ העד שהגיד לו שזה חייב לו⁵³, מחייבין אותו שבועה מן התורה על פי העד האחד.

⁵⁰ דדוקא בעדים שאמרו אמנה היו דבריניו אמרינן בסוף סימן מ"ו [סעיף ל"ז] דאין נאמנים, משום דאמנה לא ניתנה לכתוב שמא יטרופ בו מלקוחות, ולא היה להם לחתמו, אבל כאן העדים לא ידעו מזה. והמלוה נאמן במיגו, ואין זה מיגו להוציא, כיון דשטר טוב בידו. סמ"ע שם יא, ודבריו בלתי מובן דמה צורך למנו כאן, הא במה שאמר שחייב לו שטרו בידו. ואי לומר דאולי ידעו העדים מן אמנה ונפסל שטר, חזקה על עדים שכשרים הם ולא פעלו עולה. ואי דאין צריך שבועה ג"כ לא מטעם מגו רק חז"ל לא תקנו שבועה רק בפוגמת ולא בפוחתת, ודבריו קשה להבין. אורים שם יא

⁵¹ למ"ד דאמרינן מיגו להוציא בשטר מקוים, מיירי הכא בשטר שאינו מקוים, רק שאפשר למצוא קיום. ש"ך [סק"ה, או"ת אורים סקי"ג].

⁵² שו"ע ונו"כ שם פז א

⁵³ ואע"ש שתובע בשמא שרי אינו אלא על פי העד. עיין שו"ע ונו"כ חו"מ עה כג